

Traditionella lagar

Värsta straffet tilldeles den som skadar en kvinna

Text & bild: Anayatullah Alami

Översättning: Natasha Brieger

I den bergiga provinsen Kunar, som gränsar till Pakistan, ligger byn Kirharah, där de första massakrerna ägde rum efter den ryska invasionen. Här skipas rättvisa på traditionellt vis och över 50 procent av alla rättsfall i provinsen avgörs enligt gammal pashtunsk sed, så kallad *pakhtoonwali*.

När det uppstår en dispyt mellan två parter, kan den ena säga till den andra: "Jag har rätten på min sida, men du får bestämma om du vill tillämpa sharia eller pakhtoonwali" och få till svar: "Vi är båda pashtuner, låt oss lösa detta på pashtunskt vis".

Några exempel ur pakhtoonwali:

Om A dödar B och sedan söker skydd i ett hus som tillhör släktingar till B får dessa inte hämnas brottet. De har tvärtom en skyldighet att se till att A kommer till en säker plats. Om de däremot möter A på "neutral mark" har de rätt att döda honom.

Om A våldtar B:s familjemedlem (och därmed begår ett hedersbrott), har B rätt att antingen döda A eller våldta eller röva bort en av dennes familjemedlemar. Numera är det vanligast att man hämnas genom att döda förövaren (somliga hävdar att det är anledningen till att våldtäkter är så sällsynta i Kunar).

Utöver lagen om skydd eller fristad finns också en tradition av *nanawati*, vilket innebär att be om förlåtelse för ett brott som begåtts av någon annan,

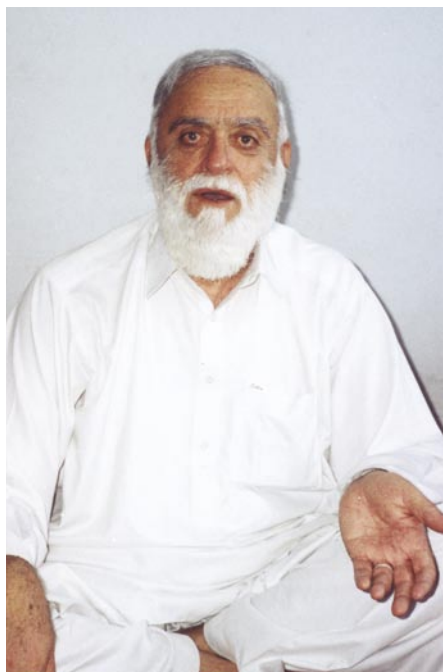

Ett traditionellt byråd i byn Kirharah i Kunarprovinsen.

vanligtvis en familjemedlem. Ofta handlar det om att en grupp mullor och äldre män tillsammans med förövaren besöker offrets familj för att be om förlåtelse. Att kvinnor ber om förlåtelse värderas högt enligt nanawati. I särskilt allvarliga fall kan kvinnor och barn be om förlåtelse genom att besöka offrets familj med gräs i munnen och snaror om halsen. Då kan även mord förlåtas.

Att skada en kvinna är bland det värsta man kan göra enligt pakhtoonwali. Enligt en historia fanns två ärkefiender i byn Charmang. När den ene reste till Peshawar i Pakistan syntes fienden ofta till i närheten av den bortrestes hus. När mannen återvände fick han höra detta av sin fru. Strax därefter fick han ett brev av ärkefienden som berättade att han hade vaktat hans hus varje natt

väger tyngst

Presidentkandidaten Abdul Hadi Khalilzai menar att Afghanistan behöver sin egen form av demokrati.

eftersom ”om något hände din fru eller dina barn skulle jag få skulden för en så feg och icke-pashtunsk gärning”.

Kunarprovinzen har, trots sin isolering och den konservativa pashtunska traditionen, en relativt hög utbildningsnivå. En av kandidaterna till höstens presidentval, Abdul Hadi Khalilzai, härstammar också från Kunar. I sin valkampanj har han talat mycket om vikten av demokrati och rättssystem.

► **Jag frågar honom hur man kan införa lagar i ett land där över 50 procent av alla dispyter avgörs genom pakhtoonwali?**

– Anledningen till detta är att Afghanistan saknar institutioner och ett fungerande rättssystem. På landsbygden finns inga kvalificerade domare och

Karzais regering har inte heller levt upp till förväntningarna.

► **Anser du, som själv är pashtun och som vet hur högt anseende pakhtoonwali har bland pashtuner, att demokrati verkligen är förenligt med den här traditionen?**

– Din fråga syftar på en viss typ av demokrati som kommer utifrån. Men Afghanistan är ett eget land med en egen kultur och egna traditioner. Vi kan skapa vår egen demokrati, som tar hänsyn till vår kultur – precis som många andra länder har gjort. På så sätt kan vi skydda mänskliga rättigheter som exempelvis yttrandefrihet. Pakhtoonwali har många intressanta metoder som kan stärka rättssystemet och på så sätt bidra till att upprätthålla demokratiska principer. ■